

YMPÄRISTÖT 2024

YMPÄRISTÖTOIMITTAJAT RY

Ympäristötoimittajat ry

Vuonna 1991 perustetun yhdistyksen jäsenet ovat eri medioissa vakituisesti työskenteleviä ammattijournalisteja ja muita aktiivisesti ympäristöasioihin paneutuvia toimittajia.

Järjestämme keskustelutilaisuuksia, yritysvierailuja, koulutustapahtumia, toimittajamatkoja ja muuta toimintaa.

Tuomme moniäänisesti esiin ympäristöasioita niin arkipäivän asioista kuin maapallon luonnonvarojen käytöstä.

Ympäristöt 2024

Ympäristöt 2024 on Ympäristötoimittajien vuosittain ilmestyvän julkaisun kevääseen 2025 voimassa oleva painos.

Päätoimittaja: Pekka Virtanen

Toimituskunta: Riku Cajander, Eija Järvinen, Sandra Järvenpää, Mirja Karlsson, Auli Kilpeläinen, Katja Lamminen, Jukka Palm, Eeva Pitkälä, Heli Saavalainen, Kirsti Sergejeff

Copyright: Ympäristötoimittajat ry, kirjoittajat, kuvaajat ja piirtäjät

Kansikuvat: Tero Pajukallio: Maisemakuva Hämeenkyröstä. Pekka Virtanen: Remeon Vantaan kierrätyslaitoksen robottierottelun linjasto.

Muut kuvat: Päivi Arvonon, Eero Kukkonen, Tero Pajukallio, Kari Rissa, Pekka Virtanen

Paino: Grano

ISSN 1458-3941

Gullkrona. Kuva: Tero Pajukallio

Yhdessä ympäristön hyväksi

Ympäristöt 2024 -julkaisu kokoaa yhteen ympäristöalalla toimivia sekä ympäristömme tilasta kiinnostuneita ihmisiä sekä organisaatioita, yrityksiä ja muita tahoja.

Ympäristötoimittajat ry:ssä on yli sata jäsentä. He ovat luonnosta ja ympäristöstä kiinnostuneita eri medioissa työskenteleviä journalisteja, freelance-toimittajia, graafikoita ja kuvaajia.

Ympäristötoimittajiin saa ottaa yhteyttä ja hyödyntää ammattitaitoamme. Meitä saa auttaa kartuttamaan tietoa ajankohtaisista ympäristöaiheista.

Ympäristötoimittajat tutustumassa Imatran keskustan tuntumassa sijaitsevaan kaupunkipuroon. Kuva: PV

Uuden kevääseen 2025 voimassa olevan Ympäristöt-julkaisun äärellä on hyvä paitsi suunnata kohti tulevaa myös kurkistaa menneeseen kauteen.

Ympäristön vuotta 2023 voisi kuvata ristiriitaiseksi: Suomi sai uuden poliittisen johdon, Petteri Orpon hallituksen. Sen ohjelmassa ympäristöasiat eivät ole olleet kiireellisyyslistan kärjessä. Esillä ovat olleet esimerkiksi polttonesteiden hinnat, ”piippujen tulppaamisen” ilmastopolitiikka, EU:n ennallistamisasetus ja vanhojen metsien kriteereiden määrittäminen sekä energiamurros.

Luontokato nousi aiempaa vahvemmin esille niin kansainvälisessä kuin kansallisessakin keskustelussa, joskin luonnon köyhtyminen jää edelleen ilmastosioiden jalkoihin. Ilmastopolitiikassa yhä vah-

Maisemanäkymä Imatran Stora Enson tehtaalta, jossa tutustuttiin sen tuotantoon ja metsäsasioihin laajemmin. Kuva: PV

vemman roolin ovat ottaneet yritykset ja kaupungit, jotka toimivat, kun valtioiden välinen päätöksenteko junnaa.

YK:n ilmastokokous järjestettiin Arabiemiraattien Dubaissa. Kuumin aihe oli öljyn, kivihiilen ja maakaasun käytöstä luopuminen, josta lopulta saatiin aikaan sopu. Poikkeuksellisen voimakkaan poliittisen väännön seurauksena saatu kompromissi on merkittävä, vaikka öljymaat vesittivät vahvimmat kirjaukset, kuten sitovat tavoitteet fossiilisten polttoaineiden alasajosta. Kyseessä on kuitenkin ensimmäinen kerta, kun maailman maat ovat yhdessä sopineet fossiilisista polttoaineista irtautumisesta.

Ympäristöjournalistit ovat olleet joukolla mukana tapahtumien ja keskustelun polttopisteissä. Vuoden

Ympäristöjournalismin päivän teemana syksyllä 2023 oli ennallistaminen. *Kuva:* Tero Pajukallio.

2023 aikana yhdistyksen jäsenet osallistuivat lukuihin toimittajatilaisuuksiin sekä erityisesti yhdistyksen jäsenille suunnattuihin omin voimin tai yhteistyössä järjestettyihin tilaisuuksiin.

Vierailuja tehtiin esimerkiksi KPMG-verkostoon ja Metsähallitukseen, joissa aiheina olivat muun muassa ilmastonmuutoksen liiketoimintavaikutukset ja vastuullisuus sekä kansallinen ulkoilutietopalvelu ja kansallispuistojen ekologiset vaikutukset.

Itä-Suomen kierroksella Imatralla, Lappeenrannassa ja Punkaharjulla yhdistyksen jäsenet tutustuivat muun muassa kierrätysteräksen valmistukseen, kaivosteollisuuteen, metsäasioihin, kaupunkipuroihin ja vaelluskaloihin. Saaristomerellä ympäristö- ja matkailutoimittajat kävivät tutustumassa Gullkronan saareen ja sitä ympäröivään merensuojelualueeseen Paraisilla.

Ympäristötiedon haravan saivat Antti Halkka ja Elina Saarinen. Kuva: Tero Pajukallio.

Vuoden kruunasi yhdistyksen voimanponnistus Ympäristöjournalismin päivä. Yhdistyksemme palkitsi Ympäristötiedon haravalla kaksi toimittajaa: **Antti Halkka** Suomen luonto -lehestä ja **Elina Saarinen** Uusiouutisista.

Ympäristötoimittajat ry perustettiin vuonna 1991. Yli 30-vuotisen taipaleen aikana ympäristöjournalismi on muuttunut marginaalista osaksi valtavirtaa.

Ympäristöön liittyvät asiat ovat tulleet osaksi arkea kaikilla yhteiskunnan alueilla, ja ympäristöaiheita on sisällytetty laajalti journalismiin. Silti erillinen ympäristöjournalismi on kaikkea muuta kuin tiensä päässä. Monimutkaiset ilmiöt ja kytkennät vaativat seurantaa ja taustoittamista, joita on usein vaikea toteuttaa kiireisessä uutisrytmissä.

Ympäristöjournalismi on kertomuksia luonnosta ja yhteiskunnasta, elämyksiä ja kovia uutisia, jotka

Ympäristötoimittajien vuosikokouksessa maaliskuussa 2024 valittiin uusi hallitus (ks. takakansi). Kuva: Tero Pajukallio.

liittyvät talouteen, politiikkaan, luonnonvaroihin ja ihmisten terveyteen. Ilmastomuutoksen hillitseminen ja luontokadon estäminen ovat ihmiskunnan kohtalonkysymyksiä, joita ei ole varaa sivuuttaa millään alalla. Ympäristö kemikalisoituu, ja me kaikki altistumme kemikaaleille riippumatta siitä, miten elämme.

On tärkeää, että hitaasti etenevät kriisit, luontokato ja ilmastomuutos, pysyvät esillä mediassa. Poliitikassa ne jäävät liian usein akuuttien kriisien jalkoihin, vaikka ne pitäisi sisällyttää kaikkeen päätöksentekoon.

Ympäristötoimittajat ry pitää ympäristöaiheita esillä eri medioissa. Joukostamme löytyy ammattitaitoa ja osaamista monipuolisesti kaikilta ympäristön ja luonnon osa-alueilta.

The Finnish Finance Nature Summit marraskuussa 2023. Mukana kuuntelemassa myös ympäristötoimittajia. Kuva: PV.

Toivomme, että sidosryhmät ottavat jatkossakin yhteyttä niin juttuaiheiden kuin työtehtävienkin sekä tapaamisten ja yhteistyön merkeissä. Joukkoomme mahtuu mukaan myös uusia ympäristöstä kiinnostuneita jäseniä.

Kestävä kehitys ja ekologisen jalanjäljen pienentäminen on niin valtioiden, yritysten ja rahoituslaitosten kuin kuluttajienkin käsissä. Ympäristötoimittajat ry haluaa olla mukana välittämässä tietoa ja elämyksiä sekä nostamassa aiheita keskusteluun.

Tässä julkaisussa on tärkeiden ympäristöyhteystietojen lisäksi mukana Kari Rissan katsaus Maaseutu murroksessa –näyttelystä sekä poimintoja ympäristötoimittajien monenkirjavilta työkentiltä.

Heli Saavalainen

puheenjohtaja

YMPÄRISTÖT 2024

Sisällys

1	Yhdessä ympäristön hyväksi
8	Sisällys
10	Maaseutu murroksessa
22	Ympäristötoimittajien kädenjälkiä

Julkaisussa mukana

Atria
Business Finland
Elinkeinoelämän keskusliitto
Energiateollisuus ry
Finanssiala ry
Finavia Oyj
Fingrid
Forum Virium Helsinki
Gasum
Green Building Council Finland
Helsingin Satama / Port of Helsinki
Hill and Knowlton Finland Oy
John Nurmisen Säätiö
Joutsenmerkki / EU-ympäristömerkki
Kaupan Liitto
Kauppakeskus Sello
Kemianteollisuus ry
Keskuskauppakamari
Kuusakoski Oy
Kierrätysteollisuus
K-ryhmä

YMPÄRISTÖT 2024

Liikenne ja viestintävirasto TRAFICOM
Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
Metsä Group
Metsähallitus
Metsäteollisuus ry
Motiva
Tuottajayhteisöjen neuvottelukunta
Palpa
Pohjolan Voima
Pohjoismaiden Investointipankki NIB
Rakennusteollisuus RT
Ramboll
Rengaskierrätys
Rudus Oy
Ruokatieto Yhdistys ry
Sinebrychoff
Stora Enso
Suomen Akatemia
Skanska
Senaatti-kiinteistöt
SOK / S-ryhmä
Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitra
Suomen Pakkauskierrätys RINKI Oy
Suomen Pakkaustuottajat
Sähköteknisen kaupan liitto STK
Tradeka
SUMI
Uudenmaan liitto
UPM
Vesilaitosyhdistys VVY
Wärtsilä
WWF

Kari Rissa

”Maaseutu murroksessa”-näyttely - pahaa ja hyvää, rumaa ja kaunista

Miten maaseudulla elettiin ennen vanhaan? Entä nyt? Miten työ ja ympäristö ovat muuttuneet sadan vuoden aikana? Mitä valokuvat kertovat maaseudun murroksesta?

Sain käyttööni hienon kokoelman vanhoja musta-valkoisia valokuvia ajalta, jolloin yli 80 prosenttia suomalaisista ansaitsi elantonsa maataloudesta.

Päätin tutkia maaseudun muutosta valokuvaamal-

la. Miltä maaseudulla näyttää nyt, kun maataloudesta saa elantonsa enää vajaa pari prosenttia suomalaisista? Millainen on ollut Agraari-Suomen nousu ja tuho?

Otin uudet valokuvat suurelta osin samoilta paikoilta ja monet jopa aivan samoilta jalansijoilta, joilta edellisten sukupolvien kuvaajat 70–100 vuotta sitten olivat kuvansa ottaneet. Valtaosa kuvista on Kiikalasta ja Perttelistä.

Kuvista syntyi valokuvanäyttelyni, joka tarjosi katsojille maaseudun murroksesta pahaa ja rumaa, mutta myös hyvää ja kaunista.

Maaseudun muuttuneet kasvot

Samalta paikalta otettujen vanhojen ja uusien valokuvien vertailu paljasti mielestäni hyvin maaseudun syvän rakennemuutoksen, joka pääsi Suomessa toden teolla vauhtiin 1950-luvulla. Köyhä maaseutu alkoi muuttua urbaaniksi, kaupunkimaiseksi hyvinvointiyhteiskunnaksi.

Vähitellen omavaraistalous jäi historiaan. Pienet asutustilat ja entiset torpat yrittivät sinnitellä, mutta joutuivat lopulta antamaan periksi. Kotieläimet, joita entisaikaan oli lähes jokaisella pihamaalla, pantiin lihoiksi. Teuraaksi lähti lopulta yleensä pari lehmää ja lammasta, muutama kana sekä jouluporsas.

Tehoviljely apulantoineen ja kasvinsuojelumyrkkyineen valtasi nopeasti Suomen pellot. Traktorit ja puimakoneet korvasivat ihmistyön. Talkoita ei enää järjestetty, ja tanssilavatkin alkoivat hiljentyä.

Nälkämailta monen pienviljelijän oli lähdettävä työn perään eteläisen Suomen kaupunkeihin ja kasvukeskuksiin. Naapurimaan Ruotsin työpaikat ja halvat Volvot houkuttelivat nekin.

Tilasto näyttää karusti maatilojen kuolemankäyrän. Vuonna 1920 Suomessa oli noin 350 000 toimivaa maatilaa, vuonna 1970 vielä noin 200 000, mutta tänään enää vain noin 35 000.

Maaseudun murros näkyy nyt pahimmillaan autoituneina tiloina, romahtaneina rakennuksina, pusi-koituneina tien- ja pellonvarsina, avohakattuina metsinä ja lopetettuina kouluina.

Jotain hyvääkin

Onneksi synkkä kuva ei ole aivan koko totuus, sillä osalla maaseudun väkeä näyttää menevän jopa yllättävän hyvin, ainakin eteläisessä Suomessa. Monen suurtilallisen tallissa odottaa pari kolme entistä ko-

meampaa traktoria ja uudenkarhea pick up -lava-maasturi.

Menestyvimmit maatilat ovat pystyneet erikoistumaan ja kehittämään viljelyä kestäväällä tavalla. Ne ovat myös alkaneet ottaa ympäristö- ja luontoasioita huomioon entistä enemmän.

Vaikka maatalousyrittäjien ja tilojen määrä on Suomessa rajusti pienentynyt, tilakoko on kuitenkin koko ajan kasvanut. Tällä hetkellä tilojen pelto-
maan keskikoko on jo noin 51 hehtaaria, kun se vuonna 1920 oli vain noin 9 hehtaaria. Isot tilat ovat syöneet tai vuokranneet pienempiään, mutta usein niin, että pellot ovat edelleen viljelykäytössä.

Maaseutu on saanut myös uudisasukkaita ja paluumuuttajia, jotka usein pendelöivät kaupunkikeskukseen töihin. Lisäksi kotona tehdään etätöitä entistä enemmän. Uusi tietotekniikka on tehnyt tämän mahdolliseksi.

Nykyisin enemmistö maaseudulla asuvista onkin jo muita kuin perinteisiä maanviljelijöitä. He ovat esimerkiksi toimihenkilöitä kuntien ja valtion virastoissa, opettajia kouluissa, hoitajia terveyskeskuksissa ja lomittajia tiloilla sekä asiantuntijoita monissa muissakin palvelualan työtehtävissä.

EU-Suomi näyttää polarisoituneen myös maaseudulla vahvasti voittajiin ja häviäjiin. Ei ole vaikea ennustaa, että murros jatkuu edelleen. Tulevien vuosien entistä suurempia haasteita ovat luontokadon torjunta ja ilmastonmuutoksen hillintä. Entistä tärkeämpää on myös maatalousyrittäjien työkyvyn ylläpito — erityisesti henkisestä hyvinvoinnista huolehtiminen.

Monessa maaseudun punaisessa mummonmökissä palaa iltaisin yhä valo, kun vanhukset viettävät eläkepäiviään kotitiloillaan, joista viljelytoiminta on loppunut jo ajat sitten. Muistot kultaavat ajan, jonne ei enää ole paluuta.

P.S.

Vanhoista ja uusista kuvista syntyi näyttely ”Maaseutu murroksessa”. Se oli esillä elokuussa 2023 omassa Puskan tilan Navettagalleriassani Kiiikalassa ja Kulttuuritalo Villissä Salossa lokakuussa 2023. Esillä oli yhteensä runsaat 100 dokumenttikuvaa.

Seuraavilla sivuilla kerrotaan maaseudun murroksesta kuvaparein, joissa on sama teema vanhassa valokuvassa ja ottamassani tuoreessa valokuvassa. Uudet kuvat olen pyrkinyt ottamaan samoilta jalojiltä kuin vanhat, jos vain mahdollista.

Sato korjataan nykyisin tehokkaasti talteen leikkuupuimurilla.

Hyvät eväät pitivät talkooväen tyytyväisenä ja innostivat työntekoon.

Tänä päivänä lypsy tapahtuu kauttaaltaan koneellisesti ja sisätiloissa.

1950-luvulla lehmiiä lypsettiin vielä käsin ja ulkosalla.

Tänä päivänä maanviljely on pitkälle koneistettu.

Heinänteko tapahtui 1950-luvulle asti lähes kokonaan käsi- ja hevosvoimin.

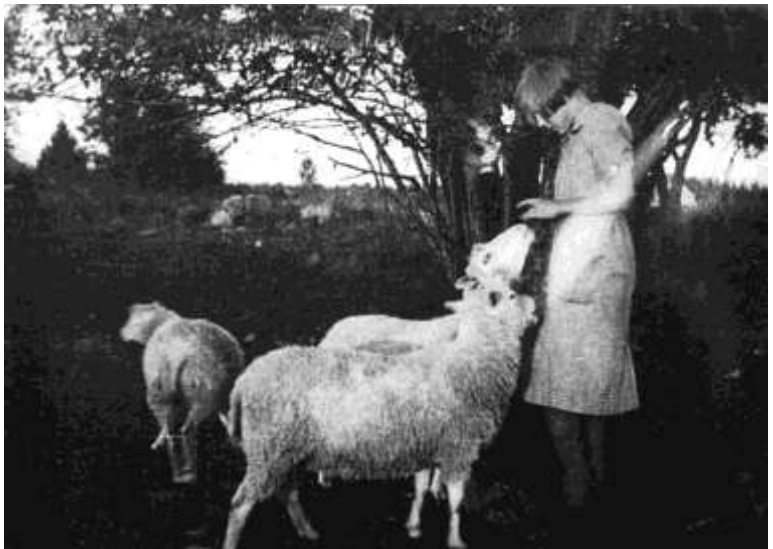
Nykyaikaiset kulkuvälineet kuljettavat isännät pelloille.

1930-luvulla peltotöissä käytettiin kaikkia mahdollisia kuljetusvälineitä.

Lampuri Heikki Nietosvaaralla on nykyajan tekniikka lampaanhoidon tukena.

Entisaikaan lähes kaikilla maataloilla oli omavaraisuutta lisäämässä muutama lammas ja usein myös kanoja ja porsaita.

Nykyaikainen tankkiauto hakemassa maidon suoraan navetasta.

Vanha valokuva vie aikaan, jolloin maitotonkat kuljetettiin tonkissa maitolaitureille odottamaan meijerin kuorma-autoa.

Ympäristötoimittajien kädenjälkiä

Pakko valvoa?

Ne lentävät. Ovat toimeliaita pimeässä. Ääntelevät pääosin taajuuksilla, joita ihmiskorva ei kuule. Äänkeytyvät päiväksi piiloon. Katoavat kuukausiksi talviteloille. Ota selvää lepakoiden elämästä. Mahdoton tehtävä?

Mahdoton on muuttunut vähitellen mahdolliseksi. Ennen suorastaan saavuttamattomat lepakot ovat alkaneet paljastaa salaisuuksiaan, kun aisteiltaan vajavainen ihminen on saanut käyttöönsä apuvälineitä. Nykyään aineistoaan keräävän tutkijan ei tarvitse aina edes valvoa öitään.

Markku Lappalainen, Lepakot Lehti 2023

Paikan luonne

Tietoisuus paikoista ja niiden luonteesta on ihmisen ensimmäinen vaurauden muoto. Jo hakeutuminen maitoa heruttavalle nännille on paikkavaurauden ilmentymä. Ihmissuvun esihistoriassa paikkojen suhteen herkkävainuinen ja osaava yksilö on merkinnyt lupausta koko heimon vauraudesta, vakuumusta henkiinjäämisen puolesta. Ilman paikkoja olisimme *nichts*. Ei-mitään, nolla, tyhjiyyttä.

Kaikki olemisemme tapahtuu paikoissa. Syntymäoikeutemme ja samalla -velvollisuutemme on olla vuorovaikutussuhteessa paikkojen kanssa. Emme voi olla vaikuttamatta paikkoihin eivätkä paikat meihin. Jopa unemme sijoittuvat paikkoihin, ja paikkojen luonteella on yhä lailla ratkaiseva merkitys unen emotionaaliseen ilmapiiriin kuin valvemaailman paikoilla päivätietoisuuteen.

Marko Leppänen, Porvoon Kipinä 3/2023

Hiilineutraaliksi yhteisvoimin

”Tuleva kestävyysraportointidirektiivi laajentaa merkittävästi sitä, mitä yritysten tulee kertoa toiminnastaan - alkaen tuotteiden raaka-aineista aina siihen asti, kun tuotteet poistetaan käytöstä. Mitä paremmin tunnistetaan oma rooli ja ketjussa toimijat, sitä paremmin voidaan yhdessä hallita vastuullisuuteen liittyviä asioita”, sanoo kestävyys- ja vastuullisuustiimin vetäjä Mia Ranta-aho Tokmannilta.

Helena Raunio, Osto&logistiikka 27.10.2023

Ympäristötoimittajien Yhä täällä –näyttelyä kootaan keuhällä 2024 Anjalan kartanossa. Kuva: Eero Kukkonen

Sopivasti säättöä revontulikuviin

Kaikesta huolimatta revontuliturismissa vaikuttavat myös villin lännen lait. Kun asiakas on maksanut vierailunsa etukäteen, lopputuloksella tai todenmukaisuudella ei ole monille yrityksille suurta väliä.

Batemanista tuntuu, että saman alueen yrittäjistä se, jonka mainossivuilla on hurjimmat revontulikuvat, houkuttelee eniten matkailijoita. Turistit tuntuvat uskovan, että mainoskuvien näyttävyyden mukaisesti revontulet nähtyinä samalta paikkakunnalta kilometrin päästä eroavat oleellisesti toisistaan.

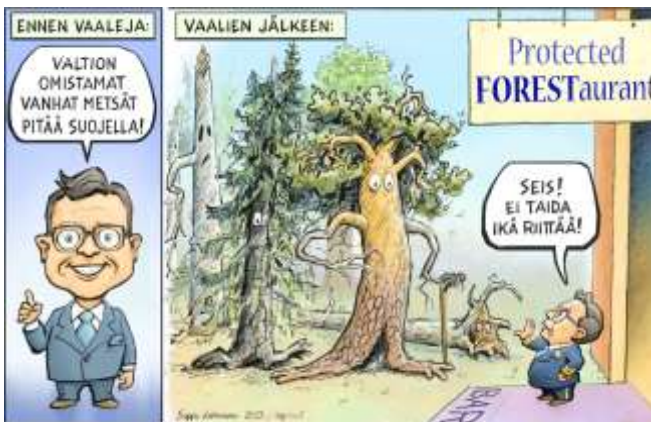
Mikko Suominen, Tähdet ja avaruus 2/2024

Kyttyrälohta lautaselle

Kyttyrälohi on vieraslaji, jonka venäläiset istuttivat Vienanmereen neuvostoaikoina. Sieltä se on lähtenyt leviämään ja uhkaa suojeltua atlantinlohta ja muita kaloja valtaamalla niiltä elintilaa. Kyttyrälohiurossa kasvatetaan kyttyrän selkäänsä kutuaikana, siitä nimi.

Pohjois-Norjassa Berlevåg'n kalastajakylässä Barentsinmeren rannalla yritetään ratkaista kyttyrälohiongelmia erottelemalla atlantinlohet kyttyrälohesta jo ennen kuin ne ehtivät jokeen kutemaan.

Kirsti Sergejeff, Seura 7.9.2022

Seppo Leinonen, Luonnonsuojelija-lehti 4/2023

Kultamariinin suojelu

Erittäin uhanalaisen kultatamariinin luonnonkanta on lisääntynyt paristasadasta lähes viiteentuhanteen eläimeen. Niiden alue Brasilian rannikkosademetsissä oli mennä alta, kun viidakkoa hakattiin. Lisäksi oranssiturkkisia kynsiapinoita pyydettiin lemmeikiksi ja koe-eläimiksi.

Kasvu on lajin rauhoittamisen, luontoon palautusten, paikallisten maanomistajien metsittämishankkeiden ja Euroopan eläintarhojen toteuttaman varainkeruun ansiota. Rahapotti käytettiin maakauppoihin: sillä ostettiin metsänsirpaleiden välejä ja luotiin yhtenäistä elinympäristöä kultatamariinin perheryhmille.

Alue kuitenkin halkesi kahtia, kun sen poikki rakennettiin monikaistainen moottoritie. Valtaväylän yli tosin kulkee vihersiltoja, joita pienten apinoiden ja muidenkin eläinten on tarkoitus käyttää.

Uusi uhka oli keltakuume, jota levittävät moskiitot – ja tautia kantavat, liikkuvaiset ihmiset. Se tappoi 2000-luvulla Brasiliassa joukoittain kädellisiä. Epidemia saatiin kuriin rokottamalla satoja kultatamariineja tautia vastaan. Moista keinoa ei ole juuri käytetty villieläinten suojelemiseksi, ja joidenkin mielestä siinä puututaan liikaa luonnon elämään. Nyt epidemialle on käynyt kuten koronalle: taudin aiheuttanut virus on muuttunut aiempaa kesymäksi.

Arja Kivipelto, Tiede Luonto 2/2024

Joessa virtasi hyvinvointia

Martinjoki ja Lauhjoki ovat parina viime vuosisatana pyörittäneet myllyjä ja Lauhjoki myös sahaa,

joka tuotti lautaa vientiin. Joessa on uitettu puuta 1800-luvulta 1950-luvulle asti. Uittolaitteet purettiin 1990-luvun alussa. Nyt jokia on kunnostettu taimien kutualueiksi.

Jo 1800-luvun lopulla Suomessa tuotettiin sahatavaa yli 2,5 miljoonaa kuutiometriä, josta noin 90 prosenttia meni vientiin; se oli lähes puolet koko viennin arvosta. Meidän kylältämme on tiettävästi mennyt puutavaraa vientiin. Tiettävästi lautoja olisi uitettu nipuissa Lauhjoen Sahamyllyltä Ruotsalaiselle ja edelleen maailmalle.

Puiden uittamista säädeltiin lauttaussäännöllä. Aiempi lauttaussääntö oli vuodelta 1912, jolloin koko maassa uitto oli ylivoimaisesti tärkein puun kaukokuljetusmuoto. Vesiä pitkin kulki tuolloin 10 miljoonaa kuutiota puuta. Viimeisin vuoden 1945 uittosääntö koski reittiä Ylimmäisen järveltä Martinjoen kautta Keskisen järvelle ja siitä Lauhjokea myöten Vaippilanlahteen ja Onalinjokea Onalinsalmen kautta Ruotsalaiseen, kokonaispituudeltaan 19,7 kilometriä. Uittaminen tapahtui Uittojärjestely Oy:n nimissä.

Martinojan (Martinjoki) koskialueen pituus on 350 metriä ja siinä on pudotuskorkeutta 7,9 metriä. Martinoja on kunnostettu kalataloudellisesti vuonna 2015. Kunnostusten yhteydessä purosta poistettiin myös kaksi nousuestettä. Alaosassa oleva pato kierrettiin kalatiellä ja yläosan pato korvattiin pohjapadolla.

Martinojassa ei ollut luontaista taimenkantaa ennen kunnostusten ja kotiutusistutusten aloittamista. Taimen kotiutusistutuksia on tehty vastakuoriutuneilla poikasilla vuosina 2016–2020. Todennäköisesti osa taimenista lähtee joesta järvialtaille syönnösvaellukselle 2–3 vuoden iässä.

Seppo Rantanen. Pääsinniemi – Lauhjoki Historiasta nykypäivään. Vartiomäki Pääsinniemen kyläyhdistys, 2023.

Pelakuu

Eurooppaan ensimmäiset pelargonit tuotiin kaupalaivoissa Etelä-Afrikasta 1600-luvulla, Suomeen sata vuotta myöhemmin.

Täällä ne kukkivat ensin Turun akatemian kasvihuoneissa, sitten säätyläisten saleissa ja lasiverannoilla, 1800-luvun lopulla myös isojen maa-alaistalojen ja torppien ikkunalaudoilla. Rakasta kukkaa on kutsuttu myös muun muassa pielikiksi ja pelakuuksi.

”On huikeaa ajatella, että samat kasvit ovat kulkeneet perheissä sukupolvelta toiselle, miniöille ja naapureille”, sanoo tutkija Maarit Heinonen Luonnonvarakeskuksesta (Luke).

Vanhoja pelakuita on nimetty muun muassa talon, paikkakunnan, kasvattajan ja kukan värin mukaan. On vaikkapa ”Kammion sairaala”, ”Mynttiskä” ja ”Iso Punainen Pessi”.

Arja Kivipelto: Kukkasia kaukomailta, Tiede Luonto
8/2023

Hämähäkkien luolassa.

Etenemme yhä syvemmälle luolaan. Kypäröidemme otsalamppujen valokeilat haravoivat toiveikkaasti luolan kattoa. Eri asentoihin kiilautuneista lohka-reista muodostunut katto on täynnä koloja ja halkeamia. Katon sokkeloista etsimme harvinaisia ja isokokoisia hämähäkkejä, joita täällä asustaa. Kauaa meidän ei tarvitse tähyillä, ennen kuin yhytämme ensimmäiset yksilöt katonrajasta. Luola-aukokkeja.

Jukka Palm. Suomen luonto 1/2024

Talo täyttää kuusipuuta

Kuusikulmio on energiataloudellisin talon muoto ja luonnonvaloa saadaan sisälle kuudesta kulmasta. Myös tätä kiittää ”mutteritalossa” asuva taiteilijapari.

Kuusi-o on koristeltu runsain kuusiornamentein. Jan-Erik Andersson tunnetaan ornamenttifriikkinä, jonka mielestä niitä pitäisi olla joka talossa. Taiteilijan oman talon koristeaihe on kuusi. ”Tämä talo on ylistys kuusipuulle,” hän huudahtaa.

Talon ulko- ja sisäseinät ovat kuusta, seitsemänsenttistä ydinhirttä Noormarkun sahalta. Sisäpinnat on käsitelty UV-suojalla siten, ettei kuusitummu vuosien saatossa. Hirsien välissä on 26 senttiä norjalaista Hunton-puukuitueristettä. Sisäkatossa sitä on 40 ja välikatossa 10 senttiä. ”Hunton on täyttä kuusipuuta eikä mitään muuta,” Jan-Erik painottaa.

Seinärakennemalli on saatu Sveitsin Alpeilta ja sinne Eurohonka Virttaalta tämänrakenteisia taloja toimittaa. Silloin tällöin niitä nousee myös Suomeen, mutta Turussa Anderssonin ja Malinin talo on ensimmäinen laatuaan. ”Rakennusvalvonta vaati

erillisselvitystä siitä, mihin kosteus seinässä tiivistyy. Laskelmat tehtiin, eikä ongelmaa asiassa ollut,” kertoo Jan-Erik ja sanoo, että seinärakenne mahdollistaisi myös matalaenergisen talon rakentamisen. ”Me haluttiin kuitenkin suuret ikkunat ja siksi tarvitsimme maalämmön.”

Kuusi-o on joka puolelta harkitun viimeistelty. Ikkunasyvennykset ja sisäkatot ovat aallonharjapaneeleja, kuusta sekin. Paneelit ovat täynnä kuvioita ja oksanreikiä. Jan-Erik nauraa olleensa taivassalolaisen Larjaman Puun ihanneasiakas. Hän halusi selkeää tavaraa, jota ei yleensä huolita. ”Pinta on kiinnostavampi kuin ykköslaadussa. Marjo kertoo, että paneelia suositteli heidän rakennusmiehensä. Paris-kunta painottaa sitä, että rakennukset ovat aina yhteistyöprojekteja. ”Jokainen, joka teki töitä tämän talon eteen, osallistui myös jollain lailla sen suunnitteluun,” Marjo muistuttaa.

Taloa kiertävä taidokas terassi on siperianlehtikuusta. Enää sitä ei Venäjältä saada. ”Ostimme viimeiset lankut, virnistää Jan-Erik ja osoittaa porrasaskelmia, joista kaksi on tehty kahdesta pätkästä: ”materiaali riitti juuri ja juuri.”

Meri on muutaman sadan metrin päässä taiteilijaparin talosta, laakean pusikkoisen rantakaistan takana. Terassilla on kuitenkin uima portaat. Ne ovat osa puutarhan suunnitelleen ympäristötaiteilija Trudi Entwistlen teosta. ”Portaat muistuttavat ohikulkijoi- ta ilmastonmuutoksen hillitsemisen tarpeellisuudesta. Jos ei mitään tehdä, niin merenpintahan nousee,” toteaa Jan-Erik ja alkaa leikkiä portaissa.

Riitta Vauras. Tiede Luonto. 4/2024.

Hybridilentokoneet tulevat

Kuvittele, että lennät Helsinkiin jostakin kaukaa illalla. Kentällä odottaa mukava pienlentokone, joka heittää sinut alle tunnissa Turkuun. Ja vielä ekologisesti, vihreällä sähköllä ja polttoaineella.

Kuvitelma voi olla todellisuutta ennen vuosikymmenen loppua, sanovat hybridi- ja sähkölentämisen kehittäjät.

Saksan Bremenissä toimiva start-up-lentoyhtiö Evia Aero aikoo tarjota palveluja bisnesmatkustajille. Yhtiö julistaa yhdistävänsä aluekeskuksia, joiden välillä nyt on heikosti lentolinjoja.

Seppo Rantanen. Turun Sanomat 20.4.2024

Ushuaian majavaongelmaa ratkomassa

Saimme luettavaksemme artikkelin, jonka mukaan Ushuaiaan ja muualle Tulimaahan on muodostunut valtava kanadanmajavien populaatio. 1940-luvulla Kanadasta tuotiin Ushuaiaan parikymmentä kanadanmajavaa. Ajatuksena oli käynnistää turkisteollisuus. Kanadanmajavan turkki on tuuhea ja itse majava on suuri, parikymmentäkiloinen, jopa enemmän.

Ilmanalan vuoksi turkki ei ollutkaan niin tuuhea kuin Kanadassa, niiden luonnollisella elinalueella. Täällä Tulimaassa kanadanmajavalla ei ole luonnollista vihollista ja sen vuoksi kanta on kasvanut valtavaksi. Majavat jyrksivät puiden juuristoa ja ovat tuhonneet suuria metsäalueita. Tiheässä olevat, majavien tekemät padot ovat aiheuttaneet tulvia. Aiemmassa postauksessa viittasin myös juomaveteen. Matkalla vedenkäsittelylaitokseen jäätiköltä valuva vesi saastuu majavien elämästä ja kuolemasta. Puhdistukseen käytetään klooria.

Klooria taitaa olla aikalailla, sillä se maistuu selvästi juomavedessä. Viranomaiset ovat helisemässä majavien kanssa, sillä ne lisääntyvät yhä vaan vauhdikkaammin. Ampua niitä ei uskalla, sillä eläinten puolustajat ovat äänekäs joukko. Taitaa turismillakin olla jotain tekemistä asian kanssa, sillä olin näkevinäni kaupungilla mainostettavan majavaretkiä.

Tulimaan alueella kerrotaan majavien tekemiä patoja olevan yli 70 000. Suurempiakin lukuja näkee, joidenkin arvioiden mukaan jopa yli satatuhatta.

Kieliharjoitustahan tämä meille oli, leikkiä, mutta varmaan viranomaisilla on leikki kaukana tästä. Kaikenlaisia ratkaisuja on haettu, mutta mikään ei ole saanut tulta alleen.

Apuna harjoituksessa käytimme Edward de Bonon kuutta ajatushattua (Seis sombreros para pensar). Hatut – ehkä niitä voisi nimittää mietintämussyiksi – laitoimme kuvitteellisesti päähän ja ryhdyimme ratkomaan majavaongelmaa.

Ideota syntyi: pallit pois majavilta eli majavien kastointi, majavien palauttaminen kotimaahansa Kanadaan ja sen sellaista. No, emme me saaneet tätä ratkaistua, kun eivät ole vielä keksineet ratkaisua nekään, jotka etsivät ratkaisua työkseen.

Kirsti Sergejeff. www.mummomatkablogga.fi 16.2.2023

Peikonpolku pähkinälehtoon.

Aluskasvillisuutta hallitsee tiheä kielokasvusto. Vastavalo tuo kauniisti esiin kielojen lehtien rakenteen. Siellä täällä se paljastaa lehdillä lymyilevien hämähäkkien ja hyönteisten siluetteja. Erään leh-

den kärjessä näkyy musta piste, josta näyttää lähtevän kaksi karvaa. Puutiainen se siinä viuhtoo eturaajojaan veriaterian toivossa.

Jukka Palm. Suomen Luonto 5/2024

Ilmastomuutos Keniassa

Ilmastomuutos iskee pahimmin ihmisiin, jotka ovat vähiten vaikuttamassa sen syntymiseen. Keniassa ilmastomuutos on etenkin maaseudun väestölle terminä vieras, mutta sen seuraukset ovat tuttuja. Vuoden 2023 syksyllä Kenian vuosien kuivuusongelma vaihtui El Nino -sääilmiön aiheuttamiin tulviin.

Kuva: Päivi Arvonen

Viime vuosien kuivuuskausina karjaa kuoli valtavasti. Minulla ja aviomiehelläni oli 20 lehmää, 19 kuoli. Ilman eläimiä me olemme täysin avuttomia. Karjanhoito on heimomme ainoa elinkeino, kertoo Elisabeth Seyee. Hän kuuluu Keniassa Marsabitin maakunnassa elävään rendille-heimoon, jossa arvioidaan olevan noin 100 000 jäsentä. Heimon perin-

teinen elinkeino on ollut kameliien, lehmien, lampaiden ja vuohien kasvatus ja kauppa.

– Olemme syöneet vuosisatojen ajan lähinnä maitoa, lihaa ja verta. Heimomme perinteen mukaan kaikki kasvikset ovat "ruohoa" ja vain eläinten ravintoa, Seyee kertoo.

Log Logon taajamassa Ilbarokin kylässä asuva Seyee on saanut kylän pastorilta opastusta kasvisten viljelyyn. Hän on kylän naisten viljelyryhmän johtaja.

– Ihan kaikki piti opetella, ei vain viljelyä mutta myös kasvisten leikkaaminen ja ateriaksi valmistaminen.

Hän on huomannut terveytensä parantuneen sen jälkeen, kun hän oppi syömään kasviksia.

– Kaksivuotias poikani on terve ja normaalipainoinen. Kylässämme on edelleen paljon aliravitsemusta, Seyee kertoo. Kasvisten ja vihannesten viljely tuo kylän kotitalouksille myös hiukan tuloja silloin kun tuotteita riittää myyntiin.

– Naiset ovat ilmastonmuutoksesta eniten kärsivä ryhmä. Miehet paimentavat ja myyvät karjaa sekä nukkuvat puiden alla. Naiset ruokkivat eläimet, kasvattavat vihanneksia, valmistavat ateriat, myyvät vihanneksia torilla, hakevat veden perheelle. Miehet tarvitsisivat koulutusta muuttuakseen, sanoo naisten viljelyryhmän jäsen Jackyline Aliano.

Päivi Arvonen. Aamuposti /STT 11.2.2024

Vuonna 2021 valmistunut Ympäristötoimittajien valokuvanäyttely on ollut esillä myös Lappeenrannan Ilmastopäivillä ja Anjalan kartanossa vuonna 2024. Näyttely on edelleen lainattavissa: tero.pajukallio@diaidea.fi

Näyttelytyöryhmässä Riku Cajander, Tiina Harpf, Tero Pajukallio, Jukka Palm, Eeva Pitkälä, Kari Rissa ja Pekka Virtanen.

Kuvat: Päivi Arvonen, Riku Cajander, Jessica Haapkylä, Antti Koli, Markku Lappalainen, Paula Launonen, Tero Pajukallio, Jukka Palm, Eeva Pitkälä, Kari Rissa ja Pekka Virtanen

Esite: Kari Rissa ja esittelyteksti Eeva Pitkälä

